

MOSTRA RETROSPECTIVA DE SOLBES I VALDÉS A L'IVAM

Equip Crònica: inici i final d'un discurs

La mostra retrospectiva de l'Equip Crònica que actualment es pot visitar a l'Institut Valencià d'Art Modern (març-abril, 1989), representa una de les primeres revisions amb caràcter retrospectiu de l'obra feta per Rafael Solbes i Manuel Valdés.

Posteriorment, aquesta mostra serà exposada a la casa de Caritat —Barcelona— durant el mes de maig.

Manuel García

Entre les diverses possibilitats que tenia la revisió de l'obra de l'Equip Crònica (1964-81) a través de la seua producció artística en les diferents tècniques del gravat, l'escultura mòbil i la pintura, el comisari de la mostra, el professor, crític d'art i museògraf, Tomàs Llorens, s'ha decantat per presentar una col·lecció d'un centenar de pintures —amb algun gravat i alguna aquarel·la— que serveixen, d'una manera un poc incompleta, per a revisar el discurs artístic de Rafael Solbes i Manuel Valdés, des dels temps de l'Estampa Popular (1964-67) fins a la darrera i inacabada

sèrie sobre «Allò públic i allò privat» (1981).

Seguint un poc el discurs didàctic de l'obra de l'Equip Crònica redactat per Solbes i Valdés, anomenat *Dades entorn a la formació de l'Equip Crònica*, es pot dir que en les nou sales de l'IVAM es troben els períodes més significatius d'aquests artistes valencians.

D'alguna manera es pot afirmar que es troben els quadres que defineixen una manera de fer que comença amb les tints planes, la descontextualització de les imatges i la interpretació del *pop art* als anys seixanta, i finalitza amb un llenguatge més personal, càlid, dibuixístic, producte de 17 anys de treball, reflexió entorn de la histò-

'Pim, Pam, Pop', 1971. Acrílic/tela, 200 x 200 cm.

ria de l'art i desmitificació de l'estil individual, que va acabar per conformar una manera de pintar pròpia: la de l'Equip Crònica.

Si aquesta selecció de pintures s'haguera completat amb més obra gràfica, alguns mòbils i algunes obres clau del treball cívic d'aquests artistes, avui podríem contemplar un dels discursos més coherents de l'art del segle XX, basat més en la reflexió, contextualització i interpretació de les imatges, que en la creació d'un estil, contra el qual van lluitar Rafael Solbes i Manuel Valdés, durant quasi tres dècades.

D'acord, doncs, amb les possibilitats que ofereix la mostra de l'Equip Crònica a l'IVAM, es pot fer un repàs dels quadres que considerem més significatius.

En la línia de confrontació de política, cultura i repressió, se situa la sèrie «Policia i cultura» (1971), amb la qual l'Equip Crònica arribà a Barcelona a través d'una significativa exposició al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

Tota la iconografia d'avantguarda estimada per l'Equip Crònica apareix en aquests quadres: Leger, Cézanne, Picasso, De Chirico, Magritte, Dalí, Giacometti, Lichtenstein, Miró, Bacon, Saura, i d'altres.

Tints planes, imatges fotogràfiques del Maig francès, amb els emblemes bàsics dels creadors de l'art del segle vint, des dels inicis de les avantguardes (Picasso, Miró, Dalí, entre els pintors espanyols), fins als grans creadors del *pop art* nord-americà (Warhol, Lichtenstein), passant pels pintors espanyols bàsics de la renovació de postguerra (Tàpies, Saura, Millares).

Un dels quadres seleccionats d'aquesta sèrie, titulat *Pim, pam, pop* (1971), de Rafael Tous (actual director de la galeria d'art i cultura Metrònom de Barcelona), és prou significatiu de l'admiració de l'Equip Crònica pel moviment artístic nord-americà del *pop-art* i particularment per Warhol i Lichtenstein, que utilitzen obertament, confrontant els seus recursos, emblemes, tics estilístics (la margarida serigrafada o el pot de Campbell de Warhol, els núvols, pinzellades i trames de Lichtenstein) amb la iconografia fotogràfica dels policies nord-americans que, en temps de la guerra del Vietnam, sufocaven les rebel·lions d'estudiants als campus de Berkeley, Nova York i Yale.

Molta significació tenen, així mateix, la «Sèrie Negra», amb llenços bàsics com *El dia que vaig aprendre a escriure amb tinta* (1972), *Pintar és com colpejar* (1972) i *Bodega nacional* (1972), on apareix la passió personal de Rafael Solbes per la novel·la negra (Chandler, Hammett, Highsmith, etc.), referenciada amb imatges de cinema, iconografia de la vida quotidiana (paquet

de tabac Ideales, capçalera d'*El Caso*, amb detalls de quadres del surrealisme, el cubisme, etc.).

També hi ha les primeres interpretacions dels grans personatges de la pintura espanyola del Segle d'Or amb cites puntuals de Velázquez, El Greco o Goya. Ací comença el diàleg entre les icones de l'ahir (els reis), amb el llenguatge pictòric de l'avui (Solana i Miró, per exemple).

Particular interès ofereix el quadre *Crònica rural* (1973) dedicat a l'heroi de la delinqüència del període: *El Lute*. La imatge policíaca distribuïda als mitjans de comunicació d'un *quiqui* detingut per la Guàrdia Civil, amb el braç trencat i escaiolat, entre els camps de Castella, es contextualitza amb un quadre amb recursos cubistes.

Potser, des del nostre punt de vista, el millor de la retrospectiva de l'Equip Crònica és la sèrie de quadres presentats entorn del tema: «El Cartell» (1973). Es tracta d'una sèrie amb obres de gran format, amb argument, a color. I quadres, finalment, amb referències a la història de la pintura. El díptic *El pamflet* (1973), propietat de l'Institut Valencià d'Art Modern, passarà a la història de l'art espanyol dels anys setanta com un dels grans llenços evocadors dels grans intèrprets de l'art crític del segle vint: Posada, Grosz, Leger, Schad, Heartfield o Solà.

Comentari a part exigiria la sèrie «Variacions sobre un paredó» (1975-76) feta amb motiu dels afusellaments de diversos lluitadors antifranquistes el setembre de 1975 i presentada amb motiu de la Biennial de Venècia l'estiu de 1976.

Segons un text dels mateixos artistes la sèrie es «compnia de 10 llenços de 140 per

'El dia en que vaig aprendre a escriure amb tinta', 1972. Acrílic/tela, 120 x 120 cm. IVAM, Centre Julio González, València.

170 centímetres en els quals es repeteix un mateix sistema iconogràfic: un mur, una figura amb els ulls tapats per un rectangle negre, un full de calendari amb una data, una paleta d'artista trencada al centre i una franja negra a l'angle superior de l'esquerra».

Llàstima que, en aquesta ocasió, siguen només tres obres les que s'exposen a l'IVAM, cosa que fa un poc incompreensible el discurs original d'aquesta sèrie de Solbes i Valdés.

En l'exposició es troben a faltar les sèries bàsiques completes («Policia i Cultura», la «Sèrie Negra», «El Cartell»), que haurien permès entendre millor un dels períodes més significatius, a nivell històric, plàstic i cultural, de l'art espanyol dels últims trenta anys. □

'Heartfield/Lissitzky, dos fronts', 1974. Acrílic/tela, 140 x 170 cm. IVAM, Centre Julio González, València.